

A Assís, una nit...

Ricard Calvo i Duran

"L

audato sii mi Signore cun tutte le tue creature spezialmente messer lo frate Sole..."

El pintor acostuma tornar a la terra que estima. Els teòlegs, els filòsofs i els enamorats coincideixen en el fet que l'amor és la millor via per a arribar al coneixement. Els amics italians del pintor, però, creuen que tan bella tesi és, en el cas d'ell i, de bon tros dubtosa, ja que per bé que el seu amor per la pàtria de Sant Francesc és prou gran, el seu coneixement no és encara d'un gruix equivalent.

Per contrarestar aquesta diferència el pintor sap pintar –i també pintar sense pintar, naturalment– i copsar el sol i la terra d'Itàlia, que per a ell tenen els colors més captivadors. També sap que l'home és via interior per a arribar-hi, però no un fi en si mateix. Sap que ell és criatura de Déu –criatura amiga de Déu, com deia un altre pintor, Benjamín Palencia – i que per això pinta.

L'oferiment de poder reveure la Fontana dei Putti, de Pisa, la Santa Croce, de Florència, i la Piazza del Campo, de Siena; de passejar pel Lungotevere, de Roma, i poder visitar el museu on des de l'any 1990 s'exhibeix un dels seus quadres més reeixits; de conèixer San Remo, de pujar a Greccio i, sobretot, de passar una setmana a Assís té una atracció tan forta com per deixar-s'hi caure, en la confiança, per al pintor, que en sortirà espiritualment enriquit.

Assís és essencialment el Sant, el Càntic i el Giotto. Allí Francesc va cantar Déu en totes les seves criatures i, ferm, nu i pur com la pedra, jeu en un sepulcre pobre perquè només és de pedres, símbol de la humilitat franciscana i fons i fonament de les Basíliques i el Sacro Convento. El pintor no sap per què hi ha misses millors que d'altres, però li han dit que les que es diuen al voltant de les pedres del sepulcre del Pobrissó no tenen comparació. La que ell i la seva esposa van oir a la cripta el 18 de juny d'enguany, dita per dos caputxins amics seus, els pares Lleó E. Vandellós i Josep Massana, va tenir, per la seva especial

significació, tot el benefici, l'escalf i la força del "frate Sole" del Càntic franciscà.

A la basílica inferior, construïda sobre la tomba del sant, hi ha pintura del mestre de Giotto, Cenni di Pepo, dit el Cimabue, del Giotto, dels deixebles de Giotto, de Simone Martini, del Maestro delle Vele, de Lorenzetti, del Maestro de San Francesco... A la superior, del Giotto.

"Credette Cimabue nella pittura tener lo campo... Ora ha Giotto il grido".

Amb esperit franciscà, Giotto pinta set-cents anys enrere a la basílica superior i una nova llum il·lumina la pintura. Avui Giotto és encara més actual que llavors.

Les mans del mestre de Pàdua són les més decidides i austeres que ha tingut la pintura. Mai la pintura no havia cantat amb el sentit del tacte les qualitats de la matèria plàstica sobre una superfície pintada. Mans que saben formar i donar vida a un volum, a una arquitectura, mitjançant la sensació tàctil, impressionant la matèria, transcendent-la de divinitat; mans que converteixen una llum i una ombra en la imatge poètica de l'esperit, diu Benjamín Palencia l'any 1934 en el seu article *Giotto, raíz viva de la Pintura*. I prossegueix: "Personatges d'aparença humana són creats exclusivament per a encarnar i donar forma a una visió de l'esperit conceptuat, i per això responen a un sentiment plàstic més que no pas al coneixement natural,

Basilica Inferior de S. Francesc: "La Natività".

realista, visual... Són creats per a viure en recintes de pura plasticitat; la construcció dels seus cossos i l'expressió dels seus rostres responen a un concepte interior d'estètica eminentment plàstica. Per això, més que persones humanes són volums, formes o masses creats per a construir una arquitectura, una composició de cossos en un espai figurat poèticament."

Després de visitar el Sacro Convento, el pintor i els seus amics corren per carrerons entre casalots de carreus amb reixes, balconades, cancells i portes antigues que abriguen petits obradors de terrissers, de puntaires; cellers on compren una ampolla de l'aiguardent de *grappa* d'Assís, o galeries d'art on el pintor cerca i troba un delicat aiguafort de la Serena Cavallini; petites *piazze* on la mainada juga a pilota malgrat la desfilada constant de pelegrins i turistes que van o vénen de les basíliques o de les esglésies de la ciutat i del seu rodal: Sant Damià, Santa Clara, Santa Maria Major, la Porciúncula, Rivotorto... Colors de pell i de vestit d'arreu del món: cristians de totes les confessions, jueus, budistes... Predomini de nordamericans, de japonesos, d'hindús... Malgrat la gentada, el silenci.

Assís és com una naveta. Edificada sobre un contrafort del Subasio i dominada per la Rocca Maggiore, la vila medieval de carrers amb fort pendent i que mira al serè paisatge de la vall d'Umbria, té forma allargassada, de *navicella* com diu el taxista que acompanya el pintor i la seva muller a l'Eremo delle Carceri.

L'avinentesa que la visita del pintor i els seus amics a la terra del sant, la qual cosa fan en commemoració del 25è aniversari de l'obra d'Assís a la nostra terra, coincideixi amb les dates del 1r Festival Internazionale per la Pace, organitzat per United Artists for Peace i amb un comitè d'honor format per ACNUR, Amnesty International, Assisi Musica Pacis, Greempeace i UNICEF, fa que la presència de Victòria dels Àngels, que ha volgut acompanyar-los en aquesta acció de gràcies al sant, es converteixi en l'acte central dels celebrats a la basílica superior, entre els concerts de l'Atlanta Boys Choir i del San Francisco Girls Choir.

Aquest festival multimèdia comprèn la producció i execució de música de qualitat en tots els gèneres: clàssica, lírica, blues, jazz, *new age*, pop i rap; danses tibetanes i folklore africà i cèltic; pintura, escultura i fotografia; escenografia, teatre i cinema a la Basílica Superiore San Francesco, la Chiesa de Santa Maria Maggiore, la Piazza San Pietro, la Rocca Maggiore, la Sala della Conciliazion, la Sala Romanica del Sacro Convento, la Sala San Gregorio i el Teatro Metastasio, i *jam-sessions* diàries al Giardino degli Incanti, amb l'esperit de *From Frescobaldi to Sting*, que United Artists for Peace pretén

portar en edicions successives a Jerusalem, Sarajevo, San Francisco de Califòrnia, Dresde, Hiroshima...

El recital de Victòria dels Àngels té lloc el 21 de juny havent sopat, amb cançons de Caccini, Cesti, Durante, Fauré, Schubert i Schumann, i tradicionals catalanes harmonitzades per García Morante, amb la nau de l'església plena de gom a gom d'un públic de tots colors, creences i cultures, presidit pel pare Adolfo, en representació de la comunitat conventual, el batlle d'Assís, el pare Lleó E. Vandellós i representants de la directiva, del comitè d'honor i del comitè pro-festival, entre els quals hi ha la presidència de la província de Perugia, el bisbat d'Assís, la junta regional i les agències informatives del govern italià i de la Santa Seu. Victòria dels Àngels és acompanyada per Albert Guinovart, el jove creador dels musicals *Mar i Cel* i *Flor de Nit* i compositor de bandes sonores per al cinema i la televisió. Guinovart, paral·lelament a la seva carrera de compositor i concertista, col·labora habitualment amb Victòria dels Àngels acompanyant-la al piano, i amb ella ha recorregut tota Europa, Amèrica, Japó, Austràlia i Nova Zelanda.

En encetar l'*Ave Maria*, incapaç de resistir la bellesa de l'entorn i l'emoció estètica d'aquest moment màgic, el pintor ha clos els ulls, i els blau-verds de les pintures de les voltes del santuari esdevenen vermells, com si a la missa del sepulcre tornés a sentir l'escalf de "*messer lo frate Sole*".

Davant del tron papal de la basílica, en acabar la seva intepretació d'*El cant dels ocells*, la catalana universal rep de mans del pintor una imatge de sant Francesc dedicada i pintada amb pinzell d'avui, però amb la devoció d'un primitiu italià, mentre l'Ajuntament d'Assís lliura al P. Lleó E. Vandellós la medalla de la ciutat. Les càmeres de la RAI, que ha retransmès tot l'acte per televisió, ara enfoquen llargament el quadre com a colofó. Mentrestant, el nostre pintor es recorda de l'Andy Warhol, que digué que en art tohom podria ser famós durant almenys deu minuts; espai de temps que ell –franciscà i, per tant, humil– ha depassat ja amb escreix: poder veure una obra universal i exposada a la consideració de tots els assistents al festival, fotografiada, filmada...

Llavors pensa que l'art, l'autèntic art, no té pas res a veure amb el temps ni amb la moda, i que els artistes, els vertaders artistes, no tan sols estimen i cerquen les mateixes coses sinó que com Francesc, "*il giullare di Dio*", canten la pau amb la seva gola i amb les seves mans, i s'entenen entre ells perquè parlen el mateix llenguatge.

"En veure despuntar / el major lluminar / en la nit més joiosa..."

Nadal al juny: aquesta nit a Assís ha sortit el Sol.